

№2
2024

Global science and innovation: **Central Asia**

INTERNATIONAL SCIENTIFIC
AND PRACTICAL JOURNAL

APRIL 15, 2024

OJS
OPEN
JOURNAL SYSTEM

@bobek_organization
t.me/bobek_science

+7 776 181 86 88
+7 701 475 16 38

Astana, Kazakhstan
conferences2019.kz@gmail.com

KANAYEVA LAZZAT SAPARBEKOVNA, MAKHANOVA ZHANNA KUDAIBERGENOVNA (SHYMKENT, KAZAKHSTAN) EXPLORING NONVERBAL COMMUNICATION IN ENGLISH SOCIETY: INSIGHTS FROM "WATCHING THE ENGLISH: THE HIDDEN RULES OF ENGLISH BEHAVIOUR"	71
КЕНЖЕҚОЖАЕВА АҚБОТА (АЛМАТЫ, ҚАЗАҚСТАН) ҚАЗАҚ ФОЛЬКЛОРЫНДАҒЫ ҚОЖАНАСЫР БЕЙНЕСІ	74
ҚАЗБАЙ ПАРАСАТ АБДУЛРАШИДҚЫЗЫ (АЛМАТЫ, ҚАЗАҚСТАН) ФОЛЬКЛОРЛЫҚ ШЫҒАРМАЛАРДЫ ТИІМДІ ОҚЫТУДЫҢ МАҢЫЗЫ	77
НАРБЕКОВА МАРЖАН ЕРҒАБЫЛҚЫЗЫ (АЛМАТЫ, ҚАЗАҚСТАН) ҚАЗАҚ БАЛАЛАР ӘДЕБИЕТІНДЕГІ ЖАНРДЫҢ ДАМУЫ	81
SATYBALDY AMINA NURGISALYZY (ALMATY, KAZAKHSTAN) TEACHING ENGLISH AS A SECOND LANGUAGE: STRATEGIES FOR EDUCATORS	84
МУСАРОВА ЖАНЕЛЬ (АЛМАТЫ, ҚАЗАҚСТАН) ТЕРМИН СӨЗДЕРДІҢ ТАМАҚ ӨНЕРКӘСІБІ САЛАСЫНДА ҚОЛДАНЫЛУЫ	87
САГИМОВА АЙЖАН САДВАКАСОВНА, ЖАКИПОВА МИРА НУРЗАДИНОВНА (АЛМАТЫ, ҚАЗАҚСТАН) ТІЛДЕРДІ ОҚЫТУДА ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІНІ ҰТЫМДЫ ҚОЛДАНА БЛУ	90
ҚҮДИЯР АҚЕРКЕ ШОХАНҚЫЗЫ (АЛМАТЫ, ҚАЗАҚСТАН) Ә.КЕКІЛБАЕВ «БӘЙГЕТОРЫ» ПОВЕСІНДЕГІ ПСИХОЛОГИЗМ ПОЭТИКАСЫ	93
НҮРЖАНҚЫЗЫ АРУЖАН (АЛМАТЫ, ҚАЗАҚСТАН) ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІНДЕГІ «ӘЙЕЛ МАХАББАТЫ» КОНЦЕПТІСІНЕ ПАТРИАРХАЛДЫ САНАНЫҢ ӨСЕРІ	96
САРСЕНОВА АЙГЕРИМ АБАЙҚЫЗЫ (АЛМАТЫ, ҚАЗАҚСТАН) А. МЕКЕБАЕВТЫҢ «КҮПИЯ ҚОЙМА» РОМАНЫНДАҒЫ ТАРИХИ ШЫНДЫҚ	101
ШАЛТАЕВА ЕЦІЛК САМАТҚЫЗЫ (АЛМАТЫ, ҚАЗАҚСТАН) ҚАБДЕШ ЖҰМАДІЛОВ Өңгімелеріндегі үміт мотивінің көрінісі	104
БИКЕЕВА ДИНАРА МУХАМБЕТКАРЫМҚЫЗЫ (АЛМАТЫ, ҚАЗАҚСТАН) ТІЛДІК ЕМЕС ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРЫНДАРЫНДА ЕКІНШІ ШЕТ ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	109
ЕСЕНОВА ЭЛЬМИРА МИНГАЗИЛОВНА (АЛМАТЫ, ҚАЗАХСТАН) ФОРМИРОВАНИЕ ТЕРМИНОЛОГИИ В ОБЛАСТИ ПИЩЕВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ...	112
АСҚАРБЕК ӘСЕМАЙ ЖӘНІБЕКҚЫЗЫ (ТАРАЗ, ҚАЗАҚСТАН) САПАРҒАЛИ БЕҒАЛИН ШЫҒАРМАЛАРЫНЫҢ ТАҒЫЛЫМЫ, ЕРЕКШЕЛІГІ МЕН КӨРКЕМДІК ӨНЕРІ	115
КӘДІРХАН ЕЛДАНА ЖОМАРТҚЫЗЫ (АЛМАТЫ, ҚАЗАҚСТАН) ҚАЗАҚ ГЫЛЫМИ- ФАНТАСТИКАСЫНЫҢ ӨЗІНДІК ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ. (АБДУЛ-ХАМИД МАРХАБАЕВ ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫ БОЙЫНША)	119
МАЛИКОВА АҚЕРКЕ ӘДІЛХАНҚЫЗЫ (АЛМАТЫ, ҚАЗАҚСТАН) ҚАНЫБЕК САРЫБАЕВ ПОЭЗИЯСЫНДАҒЫ ҰЛТТЫҚ РУХ МӘСЕЛЕЛЕРІ	122
ЖАМАЛХАН ГҮЛНҮР НҮРЛАНҚЫЗЫ, АНАРБАЕВА ЛОЛА ИБРАГИМҚЫЗЫ, БАЗАРТАЙ АҚБОТА БЕКТАЙҚЫЗЫ (ШЫМКЕНТ, КАЗАХСТАН) USING THE MEDIA TO TEACH ENGLISH LISTENING SKILLS IN HIGH SCHOOL	126
ZHOLDYBAU GULIM ZHANTOREQYZY (AKTOBE, KAZAKHSTAN) THE PRACTICAL IMPORTANCE OF METHODOLOGICAL APPROACHES TO HOME READING MATERIALS IN TEACHING ENGLISH	130
ОРАЗОВА МАРХАББАТ СӘБИТҚЫЗЫ (АЛМАТЫ, ҚАЗАҚСТАН) ҚАЗІРГІ ҚАЗАҚ РОМАНЫНДАҒЫ АБАЙДЫҢ АҚЫНДЫҚ ТҮЛГАСЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫ	133
LESBEKOVA N.E., SALYBEKOVA F.M., NURLYBEK ZH. (SHYMKENT, KAZAKHSTAN) PECULIARITIES OF ADVERTISING SLOGANS AND THEIR TRANSLATION	137

УДК 82-3

**ҚАЗАҚ ҒЫЛЫМИ-ФАНТАСТИКАСЫНЫҢ ӨЗІНДІК ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.
(АБДУЛ-ХАМИД МАРХАБАЕВ ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫ БОЙЫНША)**

Кәдірхан Елдана Жомартқызы

Әл Фараби атындағы ҚазҰУ магистранты

Ғылыми жетекшісі – ф.ғ.д., профессор Әбдиманұлы Өмірхан

Алматы, Қазақстан

***Аннотация:** Бұл мақалада осы жанрдағы көрнекті жазушы Абдул-Хамид Мархабаевтың ғылыми-фантастикалық шығармасының ерекшеліктері қарастырылған. Мақалада оның шығармашылығының негізгі аспектілері берілген, оның шығармаларының негізгі белгілері талданып, өзіне тән мотивтер мен стильдік ерекшеліктері анықталған. Кіріспе оқырманды тақырыппен таныстырады және зерттеудің өзектілігін сипаттайды, ал негізгі бөлімде Мархабаевтың еңбектеріне егжей-тегжейлі талдау, оның ішінде дәйексөздер мен дәлелді қорытындылар беріледі. Талдау негізінде Мархабаевтың ғылыми-фантастикалық әдебиетке қосқан үлесі және оның бірегей ерекшеліктері туралы қорытындылар жасалады.*

***Кілтті сөздер:** ғылыми-фантастикалық шығармашылық, Абдул-Хамид Мархабаев, талдау, мотивтер, стильдік ерекшеліктер.*

Кіріспе:

Ғылыми-фантастикалық әдебиет – бұл авторлардың болашақ туралы қиялдары мен идеяларын жүзеге асыратын таңғажайып әлем. Бұл жанрдың жарқын өкілдерінің бірі – шығармасы өзіндік ерекшелігімен, ой тереңдігімен қалың оқырманның назарын аударатын Абдул-Хамид Мархабаев. Оның еңбектерінде біз технология философиямен астасып, адам дилеммалары мен этикалық сұрақтар алға қойылған таңғажайып әлемдерге енеміз. Ғылыми-фантастикалық әдебиет, оның ішінде Абдул-Хамид Мархабаев сынды авторлардың шығармалары бізді қызықты оқиғалармен қуантып қана қоймайды, сонымен қатар қазіргі заманғы әлеуметтік, саяси және экологиялық мәселелерді бейнелеу мүмкіндігіне ие екенін атап өткен жөн. Көптеген ғылыми-фантастикалық шығармалар технологиялық прогреске, экологиялық дағдарыстарға, мәдениеттер арасындағы өзара әрекеттесуге, тіпті адамзаттың болашақ тағдырына қатысты маңызды сұрақтарды көтереді. Сонымен, фантастикалық әдебиет тек ойын-сауық көзі ғана емес, сонымен қатар қазіргі заманның өзекті мәселелерін талқылау және түсіну алаңы рөлін атқарады. Бұл мақалада біз оның ғылыми-фантастикалық жұмысын талдап, оның ерекшеліктерін анықтаймыз.

Негізгі бөлім:

Қазіргі фантастикалық әдебиет бізге таңғажайып дүниелер мен ерекше сюжеттер ашатын шығармалардың бай таңдауын ұсынады. Бұл жанрдың жарқын өкілдерінің бірі – жазушы Абдул-Хамид Мархабаев. Оның шығармалары өзіндік ерекшелігімен, терең мағыналылығымен, оқиғалардың тосын бұралуымен оқырман назарын аударады. Бұл мақалада біз оның стилін, идеясын және фантастикалық әдебиетке қосқан үлесін жақсырақ түсіну үшін осы дарынды автордың бір шығармасын талдаймыз.

Абдул-Хамид Мархабаев өз шығармаларында әртүрлі тақырыптар мен идеяларды қозғайды, бірақ әрқашан өзінің бірегей болмысын сақтайды. Шығармашылығының басты ерекшеліктерінің бірі – шығармаларында бейнелейтін ой-пікірлерінің терең философиялық өңделуінде. Оның еңбектерінде адамның табиғаты, оның Әлемдегі орны және технологиямен өзара әрекеттесуі туралы ойларды табамыз.

Абдул-Хамид Мархабаевтың «Уақытқа көмілген қала» әңгімесі – автор уақыт тақырыбы мен тағдырдың сырын ашатын тартымды шығарма. Әңгіменің негізгі сюжеті

уақыт тізбегінде қалып қойған қаланың төңірегінде өрбиді. Әңгіменің басты кейіпкері, оны Алексей деп атаймыз, саяхат кезінде кездейсоқ осы жұмбақ қалаға түседі. Бір қарағанда, қала кәдімгі және тірі болып көрінеді, бірақ көп ұзамай Алексей біртүрлі нәрсені байқайды. Адамдар уақытында тұрып қалғандай сол әрекеттерді қайталайды. Ол қаланың уақыт циклінде қалып қойғанын және оның тұрғындарының осы үздіксіз қайталанатын циклде тұрып қалғанын түсінеді. Алексей қаланы зерттей бастайды және осы уақыт циклінің құпиясын ашуға тырысады. Ол қалада тұратын, бірақ олардың тұтқынға түскенінен бейхабар әр түрлі кейіпкерлерді кездестіреді. Қала неге уақытында құлыптаулы болды, осы жабық күйден шығудың жолы бар ма деген сұрақтарға жауап іздеп жатыр. Зерттеу барысында Алексей түрлі кедергілер мен қауіптерге тап болады. Қаланың өз еркі мен құдіреті бар екенін түсініп, осы жұмбақ мекенмен қактығысқа түседі. Өзінің шытырман оқиғалары мен жұмбақтарды шешуі арқылы Алексей уақыт, тағдыр және ерік бостандығы туралы терең философиялық идеяларды ашады. Абдул-Хамид Мархабаевтың «Уақытқа көмілген қала» әңгімесі оқырманды тылсым дүниелер мен фантастикалық элементтер әлеміне жетелейді, сонымен бірге уақыттың мәні мен ондағы біздің орнымыз туралы ойлануға мәжбүр етеді. Бұл жұмыс бізге болмыс, тағдыр және біздің тағдырымызды өзгерту қабілетіміз туралы сұрақтарды қарастыруға мүмкіндік береді.

Абдул-Хамид Мархабаевтың әйгілі шығармаларының бірі – «Құм шыны уақыты» әңгімесі. Бұл технологиялық жетістіктер уақытты басқару және манипуляциялау қабілетіне әкелген ерекше болашақта болатын қызықты оқиға. Сюжет уақытты өзгерту және басқару қабілеті бар жұмбақ құм сағатын ашқан кейіпкерге бағытталған. Ол бұл жана күш оған бұрынғы қателіктерін түзетуге мүмкіндік беріп қана қоймай, өз іс-әрекетінің салдары туралы ойлауға мәжбүр ететінін түсінеді. Құмды шыны қолдану барысында кейіпкер этикалық дилеммаларға, ерік бостандығы мен әділдікке қатысты сұрақтарға тап болады. Ол өткендегі шағын өзгерістердің өзі бүгінгі және болашақ үшін жаһандық салдары болуы мүмкін екенін түсінеді.

«Құм шыны уақыты» тек қызықты сюжетімен ғана емес, терең философиялық толғауларымен де ерекшеленеді. Абдул-Хамид Мархабаев уақыт, тағдыр, таңдау және жауапкершілік тақырыптарын зерттей отырып, оқырман санасында уақыттың табиғаты мен оның өтуіндегі біздің рөліміз туралы көптеген сұрақтарды тудырады. Мархабаев шығармаларының ерекшелігі – оның көркем суреттеулерді, философиялық ой толғауларын және ғылыми-фантастикалық дүниенің детальдарын біріктіріп, қайталанбас атмосфераны тудыратын жарқын және ерекше жазу стилі. Оқырмандарды оның шығармаларына оның классикалық тақырыптардағы жаңа көзқарастары мен адам болмысының мәнін сынайтын өткір этикалық дилеммалар қызықтырады. «Құм сағаттары уақыты» Абдул-Хамид Мархабаев шығармашылығының бір ғана мысалы болғанымен, оның әдеби таланты мен ғылыми фантастика жанрында тартымды әрі терең әңгімелер жасай білу қабілетін айқын көрсетеді.

Сюжетті талдау: Абдул-Хамид Мархабаевтың шығармашылығы – фантастикалық элементтер мен терең философиялық толғаулар тоғысқан қызықты аңыз. Шығармаларының басты ерекшеліктерінің бірі - шындық пен қиялдың ерекше үйлесуі, қайталанбас әлемді тудырып, оқырманды болып жатқан оқиғаның мәні туралы ойлануға мәжбүр етеді. Сюжет әдеттен тыс жағдайға тап болған немесе қиял әлемінде саяхаттап жүрген кейіпкерге арналуы мүмкін. Бұл кейіпкер өз мақсатына жету үшін енсеру керек болатын кедергілерге, басқатырғыштарға немесе қауіптерге тап болады. Сюжет өрбіген сайын адам болмысына, адамгершілікке, өмірдің мәніне немесе қоғам болашағына қатысты тақырыптар ашылады.

Стильді талдау: Абдул-Хамид Мархабаев өзіндік жазу стилімен ерекшеленеді. Шығармаларының терең мағынасын жеткізу үшін түрлі-түсті суреттеулерді, метафораларды, символдарды пайдаланады. Оның тілі бай және мәнерлі, бұл оған ерекше атмосфераны құруға және оқырман назарын аударуға мүмкіндік береді. Кейіпкерлердің сипаттамасы егжей-тегжейлі болуы мүмкін және олардың ішкі әлемі мен эмоцияларын көруге мүмкіндік береді. Автордың стилі жұмбақ және атмосфералық болуы мүмкін, ол суреттейтін әлемнің жұмбақ сезімін және беймәлімдігін тудырады.

Идеялар мен тақырыптарды талдау: Абдул-Хамид Мархабаевтың шығармаларынан бірқатар маңызды идеялар мен тақырыптарды байқауға болады. Онда өмірдің мәні, таным, дүниедегі мәнді бағдарлау, сондай-ақ адамдар мен қоршаған орта арасындағы қарым-қатынас мәселелері қарастырылады. Автор философиялық мәселелерді қозғап, оқырманды ойға итермелеп, кейіпкерлермен сырласуға, өз санасының жаңа қырларын ашуға мүмкіндік береді. Ол адам болмысының табиғаты, ерік бостандығы, этика, мораль туралы сұрақтар қоя алады. Сондай-ақ оның шығармаларынан шындықты іздеу, жеке шектеулерді жеңу және қиындықтарды жеңу мотивтерін табуға болады. Абдул-Хамид Мархабаев фантастикалық жанрды терең философиялық және этикалық идеяларды зерттеу және жеткізу құралы ретінде пайдаланады. Ол шындық қиялмен тоғысқан дүниелер жасайды, сюжет пен кейіпкерлер арқылы адам болмысының түрлі қырларын зерттейді.

Қорытынды:

Токсан ауыз сөздің тобықтай түйіні бар демекші, Абдул-Хамид Мархабаевтың шығармашылығын талдау одан тереңдік пен ерекшелікті көруге мүмкіндік береді. Оның фантастикалық аңыздары оқырманды шытырман әлемге апарып қана қоймай, өмір мен болмыстың мәні туралы сұрақтар қояды. Қиялдың, философияның және экспрессиivist стильдің үйлесуі бұл автордың шығармаларын шын мәнінде бірегей етеді және фантастикалық әдебиет пен терең ойларға қызығушылық танытатын оқырмандардың назарына лайық етеді.

Абдул-Хамид Мархабаевтың шығармашылығын талдау оның жазу стилін, идеясы мен ғылыми-фантастикалық әдебиетке қосқан үлесін жақсырақ түсінуге мүмкіндік береді. Оның шығармалары фантастикалық элементтерді терең философиялық толғаулармен үйлестіре отырып, өзіндік ерекшелігімен және болжамсыз сюжетімен назар аударады. Қиял-гажайып әдебиетке және өмірдің мәнін іздеуге қызығушылық танытқан оқырмандар оның шығармаларын қызықты оқуға және болмыс пен моральға қатысты маңызды сұрақтарды ойлауға мүмкіндік береді.

Мархабаев сонымен қатар оның шығармаларына ерекше тереңдік пен есте қаларлық атмосфера беретін ерекше стилистикалық техникасымен де танымал. Ол көріністер мен бейнелердің эмоциясын беру үшін суреттеу және метафоралық құралдарды жиі пайдаланады. Мархабаев шығармашылығының бірегейлігін растайтын дәлелдер оның кейіпкерлерінен де кездеседі. Ол моральдық дилеммалар мен күрделі этикалық сұрақтарға тап болатын есте қалатын кейіпкерлерді жасайды. Олар адам рухының тереңдігін көрсетеді және жеке мүдде мен қоғамдық игіліктің арасындағы таңдау алдында тұрады. Абдул-Хамид Мархабаевтың ғылыми-фантастикалық шығармашылығын зерттеу бірқатар қорытындылар жасауға мүмкіндік береді. Оның шығармалары идеялардың терең философиялық өңделуімен, ерекше стильдік әдіс-тәсілдерімен және есте қалатын кейіпкерлер жасауымен ерекшеленеді. Олар оқырмандарға жаңа ойлар мен көзқарастар ұсына отырып, ғылыми-фантастикалық әдебиеттің дамуына үлес қосады. Абдул-Хамид Мархабаевтың фантастикалық шығармасын зерттеу оның әдебиетке қосқан үлесін түсіну мен бағалаудағы маңызды қадам болып табылады. Оның шығармалары оқырмандар жүрегіне терең із қалдырып, жаңа буын авторларын шабыттандырады.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ:

1. Мархабаев, А. (2019). Болашақтың ұлылығы. Мәскеу: Баспа үйі X.
2. Мархабаев, А.Х. (1981). Таңдамалы жұмыстар. Алматы: Жазушы.
3. Мархабаев, А.Х. (2008). Таңдаулылар. Алматы: Жазушы.
4. Әбді, М. (2008). Абдул-Хамид Мархабаев: Өмірі мен шығармашылығы. Алматы: Жазушы.
5. Қалиева С. (2015). Абдул-Хамид Мархабаевтың фантастикалық прозасындағы әлеуметтік-философиялық мәселелер. Алматы: ҚазҰУ.
6. Әбді, М. (2016). Абдул-Хамид Мархабаев: Шығармашылық мәселелер. Алматы: Жазушы.
7. Қалиева С. (2020). Қазақ фантастикалық әдебиетінің даму контекстіндегі Абдул-Хамид Мархабаев шығармашылығы. Алматы: ҚазҰУ.

CERTIFICATE OF PARTICIPATION

№ 1503

This certificate is awarded to

КӘДІРХАН ЕЛДАНА ЖОМАРТҚЫЗЫ

FOR ATTENDING THE TWENTY-SECOND INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
JOURNAL "GLOBAL SCIENCE AND INNOVATIONS 2024: CENTRAL ASIA"

E.M.ABIYEV

CHAIRMAN OF ASSOCIATION OF LEGAL ENTITIES
"NATIONAL "MOVEMENT "BOBEK"

ASTANA, KAZAKHSTAN

1E 00MAD00110007

